

„Нязалежная Беларусь“

У адным з нумароў «Дзяніска Кіеўскага» знаходзіцца артыкул п. L. R. перадрукаваны цалком у «Dz. Polski»

Падаўшы у пачатку артыкулу ведамае аб радзе і проклімаванні ён нязалежнасці Беларусі і змест і устаўнай граматы п. L. R. так апінае сітуацыю:

Перад усім, бяручы справу у грунт, Беларусь мае шмат меней (за Украіну. Рэд.) даных для пантэвовай самаістнасці з боку гісторычнага эканамічнага і грамадзкага культурнага. Затым, праклімаванне нязалежнасці Беларусі наступіла як бы крыху... раней і істнаванне беларускага панства для сіл вяржачых цяпер у міжнароднай палітыцы ні яшчэ канечнасцю, але надта жаданым фактам.

Беларусь парвала свае дзяржаўныя звязкі з Расіяй ужо пасля заключэння берасцейскага міру, устаўнаўляючага заходнія граніцы Расійскай рэспублікі саветаў, у склад якой Беларусь дагэтуль ухадзіла.

Берасцейскай умовай, каторай тэрыторыя, на якую беларускае прадстаўніцтва мае угрунтаванне і, нугрунтаваны прэтэнсіі падзелены на часткі. За рубяжом астаўся Мазырска павет і паветы Гродзенічыны, каторыя беларусы хочуць уважаць за свае, уключаючы нават Гродно і Беласток з этнаграфічна-польскім округам.

Да гэтага дня ні ведамы людцы прыпылі на усход ад Выганозскага возера і хто ведае ці ні спаткае гэтую зямлю мые Мазырскага павету у скупак чаго Беларусь згубіла-бы около мільёна этнаграфічна-беларускай людцы і артырыі воднай камунікацыі маючыя агномістае гаспадарчае значенне.

Апрача гэтага астаюцца ршчэ споры з літвінамі, каторыя свае прэтэнсіі расшытаюць за Берасцейскі Кортон і нугрунтаваны стасункі з

Расіяй — да сядняшняга дня упраўлянай саветамі. І нарэшці справа стасункаў да Польшчы.

Абрысаваўшы далей унутранае становішча Беларусі пав. L. R. кажа далей:

Здаецца аднак, што сярод тварцоў беларускай дзяржаўнай ідэі есць людзі разумення сітуацыю Беларусі. Людзі гэтыя стараюцца знайсці дарогі да злучэння усіх беларускіх зямляў і хочуць паразумецца з Літвінамі.

Прагнуць яны «урэгуліраванне» беларуска-літоўскіх дзяржаўна-нацыянальных стасункаў на аснове супольнага будоўніцтва і так сама паразумення з Курляндзіяй у справе доступу да мора?

Пав. гэты есць у істоце пав. уласнае ўзаскрашэння гістарычнай Літвы, беларуска-літоўскай дзяржавы.

І трэба прызнаць што гэтае канцэпцыя магла бы аказацца жыццёвай. Зямлі Вялікага Літоўскага Вяліства зьвязаныя з сабой географічнымі і эканамічнымі варукамі маюць традыцыю многавекавага супольнага існавання...

Але — дадае п. L. R., спраўдженне гэтай канцэпцыі нязалежнасці ад Беларусі і воль Літвы, але ад сілы мацнейшай дыктуючай варука і Літвеі Беларусі і можна сумлевацца чы гэтай оіе было выгадным узаскрашэнне у тэй ці іншай форме гістарычнай Літвы.

Нас артыкул п. L. R. цікавіць як першая проба закордоннай польскай прэсы зрабіць больш аб'ектыўную апэкаў сітуацыі на Беларусі. Больш аб'ектыўнасць і большая спакойнасць з якой аўтар піша аб гэтым у газэці якя выходзіць на «kresach» дадае нам пэўнасці што і у сябе мы спаткаемся прынамсі са спакойным, калі ні прыязным, стасункам да Беларускай нацтвонасці з боку той часткі нашых культурных сілаў, якя лічыць сябе духоўна належаючай да Польшчы.

Ні уступаючы у спрэчку па поваду некаторых падрабасцяў у артыкуле п. L. R.

зазначым толькі што сярод «тварцоў беларускай ідэі пантэвовай» пануе роўнае заўфання у добрае развіццё нашых «заходніх» стасункаў і у асобнасці да тае сілы у якой сумлеваецца п. L. R. Але ўсунуты ў навае гэтых стасункаў рэч такая, якя ні глядзі на яе канечнасць, можа быць зроблена паволі і ні надта сьмешаюцца. Першым і найважнейшым заданнем даннаго часу есць для нас аканчальнае ўстаўнаўленне нашых дзяржаўных стасункаў з Усходам, толькі зрабіўшы гэта мы здолеім аддаць больш увагі і больш увагі нашым заходнім справам.

Агульныя весткі.

САН-ФРАНЦІСКО. Стварылося новае таварыства с капіталам у 200 мільёнаў долараў, якое мае будаваць караблі с цемзы і лавы. Прадэе гэты грунтуецца на адкрыцці вядомай хімічнай рэчы, якя робіць мажлівым прыгатовіць вулканічны попель і з яго рабіць лёгкі цэмэнт.

БЭРЛІН, 19/VI. Згодна загаду міністэрства народнай асветы, цяпер, пасля таго як утвораны мір з Расіяй, дзеці расійскаго падданства ёноў могуць ладзіць грамадзкія школы.

ХРЫСТЫЯНІЯ 18/VI. Як паведамляе парвэжскае генеральнае консульство, чужаземным капітанам і матросам нейтральных караблёў, якія напраўляюцца або прыбываюць з гэтых дзяржаў, забаронена высажывацца у гавані Нью-кестль. Гэта нічога іншае, як зачыненне гавані для усіх нейтральных караблёў.

Ангельскія отраты. На афіцыйных ангельскіх сьпісках страт за час ад 2—15 чэрвеня, лічыцца 115,768 імён, паміж іх 5330 афіцэраў.

ЛУГАН, 18/VI. На пэўных прыватных вестках, у

ванцы апошняго тыдня у Мілані і Турыне адбыліся вялікія, павіраваныя проціу ураду, дэманстрацыі. Італьянская цензура сьпінае расшырэньне падрабасцяў.

ГЭЛЬСІНГФОРС, 18/VI. На гмаху сэнату у нядаўню урочыста біў падняты новы фінляндскі дзяржаўны штандар. На пазымку волі у агульным ліку было падпісана 127 мільёнаў фінляндскіх марак.

БАЗЭЛЬ, 18/VI. Згодна пдаўна атрыманым весткам, ангельцы ўсё болей забіраюць у свае рукі паліцэйскія функцыі у французскіх местах, дзе яны маюць уласны штат паліцыі. Глаўнае блага настроена проці іх насасленне Парыжа. Там ангельскія паліцэйскія сілы забараняюць выежджаць сямействам на поўдзень, якія апасаюцца нямецкіх палётаў.

ЖЭНЭВА, 18/VI. Пад паціскам узбуджаннаго настрою сярод сацыялістычных партый і рабочаго класу, Клемансо, па жаданню прэзыдэнта Шуанрэ, прапанаваў сацыялістычным кіраўнікам ўступіць у яго кабінэт. Аднак жа сацыялісты аднагалосна заявілі, што яны пры цяперашнім становішчы ні могуць браць на сябе ніякой адпаведальнасці.

БАЗЭЛЬ, 18/VI. Каб успакойць насасленне Парыжа, ангельскі урад паслаў туды у адпущ афіцэраў. На славах газэты «Бэрлінер Тагблат», ён дайшоў гэтым як раз праціўнасці нязначнай мэты. На бульварх ангельскіх афіцэраў зачэплівалі і рабілі іх адпаведальнымі за цяжкія страты. Гэта нарэшці дайшло да такіх размераў, што прышлося прыастанавіць адпускі у Парыж.

ЖЭНЭВА, 18/VI. Глаўнакамандуючым над усходняй арміяй на мейсцо генэрала Гюіама назначаны генэрал Франк Эсперей.

ЛЕНДАН, 18/VI. Згодна газэты «Таймс», Японскія банкі прапанавалі Кітаю пазыку у 50 да 100 мільёнаў іён, гарантуемы табачнай манополіяй.

Весткі з Расіі.

3 Масквы.

Прыехаўшая з Масквы на гэтых днх асоба добра поінформаваная аб настроі у вышэйшых маскоўскіх сферах перадаец нам гэтакае:

— «Масква цяпер горад голаду. Нават за вялікі грошы ні можна ў ёй быць дэнтм. Цэны трымаюцца палення. Фунт мяса, як і фунт хлеба, каштуе 10 рб., фунт сала 20—22 рб., пуд жытняй мукі 250 і болей рб. Людзі, каторыя даўней лічыліся багатырамі, жывуць цяпер на палавіну галадаючы. Але гэтыя цяжкія нічога ні значаць у параўнанні с пануючым таман тэрорам. Ніхто ні можа быць пэўным, што выйшоўшы з дому ён вернецца назад. І сядучы на кватэры ні зауседы можна пачуваць сябе безпечным. Могучь узварэцца зрабіць рэвізію, забіць. Найгорш і найбольш церпяць людзі, маючыя цяпер ніччасьце назежаць да «буржуазіі» т. е. усіх інтэлігенцыя. Яны ўсё ішчэ апраходзяцца пад надзірэннем хоць, на праудзі, нічога ні могуць зрабіць і саусім паапушчальні рукі. Паміж тым развал дзяржавы штодня узмадунаецца. Знаўцы Маскоўскаго жыцця і гаспадарчаго стану усеі Расіі кажуць, што у несколькі бліжэйшых месяцаў стан павінен шмат пагоршыцца.

І вось пасярод даўнейшых кіраўнікоў палітычнай мыслі і прамысловасці у Расіі паволі нарастае сымпатыя да Нямеччыны. Магу сказаць, што ў Маскве я спаткаў найзаўзятых германофілаў.

Поруч з пашырэннем германофілізтва расыець само прав сябе глухое нідавольство цяперашняй сітуацыяй. Але гэта ні аслабляе большавікоў. На мае зданне яны трымаюцца цяпер мацней чым калі нібудзь. Прауда, німа нігдзе і ні у чым парадку, паусюдах пануе свавольство, аднак у гэтай слабасці, пакуль што і сіла большавікоў. Паволі яны думалі падаць усе-ж такі жыццю пэўныя норы. Для гэтаго у іх

покуль што ні толькі у руках сілы для прымусу, без якой, яны ўжо зразумелі гэта, ні абыйшліся. «Чырвоная армія» аказалася зброям гультаю, да таго распушчаных, каторы ні мае і ні хоча мець ніякай дысцыпліны. Цяпер боліевіцкі ўрад думае замяніць яе праўдзай арміяй, па характару напамінаючай да рэвалюцыйную армію, для чаго маюць быць зарэкрутованы ні выкарыстаныя прызымы апошніх гадоў. А гэты зброд, кажучь большавікі аб чырвонай арміі, — траба распусціць».

Німа ведама толькі, ці гэта, т. е. набор новай і роспуск старой арміі, ім удалася».

С Петраграду.

З місту атрыманаго с Петраграду мы даведваемся, што тамка фунт хлеба каштуе 10 р. фунт мяса 10-12 р., дзесятка яе 13 рб., фунт цукру 25 рб. і г. д. Аўтор лісту які атрымоўвае 700 рб. месячнай пенсіі німалі што ніколі ні бывае сытым. Жыццё над фэрмай большавікоў, у гэтых варунках ідзець «спаскойна».

Место і веска.

С самых даўніх часоў у расійскай імперыі былі два пункты, каторыя пастаянна цягнуліся адзін да аднаго, ні можучы абыйсціся без ўзаёмнай помачы, і у той жа самы час былі ўсё-ж такі настроены праціўна. Гэтыя два пункты — место і веска.

Праціўны настрой аднаго проціў другога, асастаў у канкурэнтны жыццё, дожны пуніт нага-

зываў старапу свайго лепшаго добрабыту с погляду эканамічнаго і с погляду пехічнаго. Нідастачагоу аднаго дапаўняў другі і гэта самае з другога боку іх пастаянна і звязывало.

За ўсе перыяды асвабодзіцельнаго руху у Расіі за 19-ае стагоддзе і новыя істнавалі дзве элементарныя сілы — фундаментны цэмент, на якім трымалася кіраўніцтва дэмакратыі. Гэтыя элементарныя сілы — хлебавы-селяне і фабрычныя рабочыя па местах.

Звязаныя паміж сабою агульнай ідэяй асвабоджэння ў барацьбе с эксплуатацыяй іх самодержаўнай машынай у Расіі, яны ўсё-ж ніколі ні былі злучаны цесна — у адно.

За перыяд 1917 году у часе перавароту у Расіі гэтыя два лагэры выфармаваліся у два значныя абліччы — «Советы рабочых депутатов» і «Советы крестьянских депутатов». Спачатку между гэтымі двума «саветамі» ўсе шло гладко і добра, калі над агульным большавіцкім барлом масы і аднаго і другога класу грабавалі — адны «буржуаў» месных, другія — землеўласнікаў па маентках. Гэтакім спосабам «асвабодзіцельная праца» шла пакуль людзі ні утаміліся і ўжо на гэтай часці работа удачна закончылася. І вось тыя добрадзёі, падсекаючы той самы сук, на якім яны сядзелі, упалі з дэрана у ніз — здань гаспадарскай разрухі па ўсіх землях быўшай імперыі вырасла у жудасную здаць голладу. Гэты голод прыняў цяпер владішныя размеры на руінах Расіі. На гарадах — соткі тысяч галадаючых людзей у лі-

тэральным значэнні гэтаго слова.

І вось цяпер-то там вельмі яўна выступіло проціў вёскі место. Там арганізаваны цэлыя атрады чырвонагвардзейцаў і г. д., якія адкамандзіраваны ўзброеным чынам збіраць харчы па вёсках. Пакуль што гэта мілая работа выдатных рэзультатаў ішча ні дала ніякіх. Але нам важны самы факт гэтых «рыцараў полі», да якіх паганых дзеюць лос іх пакіраваў і да чаго там абостраны адносіны паміж местом і вёскай.

Калі мы, побач з гэтым, зробім сапастаўленне адносін места з вёскай на Беларусі, то па гэтай часці дайзем да досіць прыятных рэзультатаў. Стараючыся за час перавароту злучыць место з вёскай у адно цэлае — у нацыянальна асвятломлені беларускі народ, каторы перамагае уселякія партыйныя межы, і разам з гэтым, уцёкі ад гэтуль большавіцкіх рыцараў, зрабілі тое, што вёска з местом у нас на Беларусі зававалі сабе становішча, як раз праціўнае большавіцкаму. Колькімага з вёскі дастаўляюцца прадукты у место. Паля абсеяны і ўсё ідзець чынам паводлуг цяперашніх, наагул, часоў.

Выцукласьць кантрастаў між тутэйшымі гаспадарскімі парадкамі і гаспадаркамі у панстве большавіцкім краснамоўна сьведчуць прыезджачыя з Масквы: Як раз на граніцы у Оршы гэта добра відаць — на старане акупацыйнай зямлі паля апраданы самым ідэальным спосабам, а па той старане «волі» — адны пустары.

Усходу і Праваслаўная Духоўная Акадэмія, робяць Казань праўдзінным цэнтрам асьветы для аграмай тэрыторыі. У горадзе і вакол яго раскіданы шмат хвабры і с паміж іх ёсьць знаныя ва ўсім прамысловым сьведзе, як напяр., хвабрыка мыла, сьвечал, гліняныя і інш. братоў Крэстоўніковых.

Старыя жыхары хваляць свой горад, але нам, уцекачам ён паказаўся інакшым. Место с такой лічбай прасьветных устаноў, мінаючы ўжо жыхароў, якія здаваліся нам дзікаватымі, ні мае выгляду і парадкаў нават нашых далёкіх ад Эўропэйскаго ўстройства мест.

У горадзе можна заблудзіцца, па прычыне браку нумарных дамоў, піймення па рагох вуліц дошчэчак з іх назвамі. Па гэтых безіменных вуліцах спакойна ходзяць сьвінні і іншыя жывёла...

III.

Дзе-б яно ні было, але прытулак, свой кут, — найважнейшае для чалавека. Але з гэтым нам тут прыйшлося цяжка. Першыя хвалі уцекачоў у Казані адразу пазаймалі ўсе вольныя умешканні. А за імі

Афіцыйнае навідамленне нямецкаго вярхоўнаго камандавання за 20 чэрвеня 1918 року.

Захадні тэатр вайны.

Група арміі Кронпринца Рупрэхта.

Амаль па ўсім фронце дзеяльнасць ворага ўсімалася вечары. Артылерыйскі агонь ажывіўся. Сільныя пяхотныя атрады павілі ва многіх месцах наступленне на нашы пазыцыі. Яно было адбіто.

Група арміі Германскаго Кронпринца.

Узабавіцкім варажым спробы прабіцца праз Кліноўскі вучастак паўночна-заходняй. Штот — Тьерры напярэці нудачы ад нашаго агню. На другім фронце боевая дзейнасць аставалася ў умераных межах.

Група Арміі Гальвіца.

Паўднёва-заходнім Оры былі адбіты ночныя варажыя атакі. Між Маас і Мозель некаторыя штурмовыя атрады урваліся ў амерыканскія аконы у Сашпрэй і наняслі в рагу цяжкія страты.

Капітан Вёрдгольд атрымаў сваю 36 перамогу у пветры.

Перны Генерал-кватэрмайстар фон-Людэндорф.

У гэтым кірунку мы спадэваем, што у нас ва далей ішча болей песьня злучацца место з вёскай, як зусім выкараціцца у нашым краю руйнуеці дух большавізма, каторы пілына селіся тут у свой час маскоўскай большавіцкай ардой, як пойдучь піколы па ўсёму краю, як пойдзе у верх эканамічная куальтура, а глаўнае, як беларуская асьведаміцельная ідэя запаўне сьрод самых шпрых народных масаў.

З. Б.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Зьменьшэнне штатаў у мескай управе ўжо дайшло да кватэрнаго аддзелу, дзе замест 15-ці сплукачых астаўлена толькі — 6.

Прыбывалі ішча і ішча. Цэны на кватэры шалёна палезьлі у гару. Цэны на хлеб і усякую еду так сама. Найчасцей без усякаго мення, якое ішча можна было-б прадаць, без капейкі грошы у кішэнні, людзі на шыя праве паміралі з голоду па колькі дзён і каля яго, — пад адкрытым небам, на холадзе.

С пачаткам гэтай «іміграцыі» у Казані пачалі адкрывацца камітэты дапамогі уцекачам. Такім чынам поўсталі расійскі, польскі, латышскі, літоўскі і інш. камітэты, але — нішчасце! ні было наму адчыніць беларускаго камітэту. Па ўсёй дарозе і тутакі людзі розных нацыяў спатыкалі матэрыяльную надмогу і духоўнае падтрыманне ад сваіх братоў, адны беларусы ні дзе ні спатыкалі гэтаго. Рытуіючыся ад загібелі ішлі нашы людзі пісання у расійскія і польскія камітэты, дзе іх прыймалі ахвотна і, трэба аддаць справдлівасьць, памагалі па роўні з сваімі, але даючы хлеб, забіралі ад іх беларускую душу.

Грыневіч.

Беларускі хор, пад упраўленнем Цераўскаго, будзе пел на архіерэйскім богаслужэнні ў мужскім манастыры ў пандзелак, 11 чэрвеня.

С прычын праваслаўнага сьвята сьв. Тройцы заўтра, і панядзелак, 11 чэрвеня (с. ст.) сплукачыя мескай управы іказаных устаноў асьведамляюцца ад заняцця.

Шэсьцінадзольныя курсы для народных вучыцэлю у Баўруску адчыняюцца 1 ліпеня дзед паўпення агульнай спецыяльнай пэдагогічнай адукацыі дзельчоу народнай школы.

Кнігарня губ. земства прапануе злажэнне бібліатэк вальсных, агульных і прышкольных, якія выдаюць па трэбаванням павятовых і валасных упраў, вучыцельскіх гурткоў і хаурусаў, коопэратываў прасьветных таварыства за налічны рахунак.

Па асобай згодзе мажліў адпущ на камісію кніг да 200,000 штук. За 200 руб. мажна мець бібліатэку.

Цэна на хлеб на вольнай прадажы:

У Горадні — 37 к. фун. каля Вільні — 60 к. « у Менску — 2 р. — «

Апошнія дажджы вельмі ажывілі віды на ураджай агуркоў, вішэнь, капусты грыбоў.

Такія одклікі тутэйшых спецыялістаў па агароднай справе ў дэмакратычнай сталуюцы пры ст. Менск Л.-Р. ж. д. за апошні час абеды ці з мясам ці без яго лічуцца ўсе роўна — па 1 1/2 рубля без хлеба.

Губ. зем. управа складае павідомасьці аб сваіх ніадкладных стацыях выдаткаў, патрэбных дзеля дастаўлення камісару большавізма Ландэру на зварот захопленых большавікамі пры уцеках з Менску земскіх сумм, па якому. ездзіу у Маскву і Пецярбург бухгалтэр земства.

Рэдактар А. Прушынскі.
Выдавецтва «Т-во Заранна»

На рэках Вавілоу.

(успамінкі уцекача)
«Каліка я прыцэлю маі, — Яны ашукалі мяне».

(Піах Врэжні, I, 19).

I.

Асвабіва страшным і на доўга у патамках памятным будзе на Беларусі канец лета у 1915 годзе. Тагды уцекаўшая с — пад нямецкаго націску расійская армія пачала сьпешную, на доўга слаўную, эвакуацыю цывільнаго насялення. Падзеі гэта саўсім нідаўняго часу і аб іх паўна ўсё ішча помняць. Помняць так сама і аб тых страхах аб нямецкім войску, якія селіся прадстаўнікам расійскай ўлады сярод насялення і змушвалі яго кідаць родныя вуглы і уцякаць у «брыцкую» Расію з верай у помач у добрае сэрца яе жыхароў. Усе тутакі, у гэтых месцах помняць тую жывую, зруйнаваную Беларусь, якая сярод раскладаных на вуліцах гарадоў і у чыстых полі, асеннай слаты, нізлічаных штодзённых матэрыяльных страт, плачу малых і стогнаў старых, устравлялася на усход. Чалавеччае гора зьлітай уцекачоўскай масай запаўнавала на ўсіх да-

рогах. Чым далей у Вядікаросію, тым радзейшая рабілася маса, тым болей сьцёжак займалі уцекачы, і паволі гусьцело насяленне канцовых пунктаў гэтаго паходу — гарадоў цэнтру, усходу і далёкіх ўсходніх акраін ні аб'ятнай імперыі. У адным с такіх пунктаў — Казані, давалася і мне пражыць тры годы. Вот аб тым што я бачыў там, ні аб ўсім, жыцці а толькі аб адной з яго старон я і хачу гэта расказаць.

II.

М. Казань, у каторым я разам з другімі уцекачамі апыніўся у канцы жніўня 1915 году, — даўнейшая сталіца Казанскаго царства — стаіць на левым беразі р. Казанкі, вярсты за 2—3 ад таго месца, дзе яна дападае да Волгі. Адзін з найстарэйшых Расійскіх унівэрсытэтаў і некалькі іншых выжэйшых школаў, як мужчынскіх, так і жаночіх, пільны мужчынскіх і больш як столькі жаночіх гімназіяў, дзье рэальныя і адна гандлёвая школа, тры тэхнічных, адна аграпамічная і шмат піжэйшых школаў а так сама школа для прыватных місіянераў для Сьбіры і Далёкаго